

Veertiende Stakeholderoverleg RES Foodvalley

Verslag 25 maart 2021

Op 25 maart 2021 vond tussen 15.00 en 20.30 het veertiende Stakeholderoverleg plaats, via een online-meeting. Op 19 maart 2021 werd de "90%-versie" van de RES 1.0 Regio Foodvalley aan het Stakeholderoverleg toegestuurd, met de vraag om te reageren met "fundamentele" bespreekpunten voor het overleg van 25 maart. In dit verslag zijn deze bespreekpunten gebundeld en de reacties uit het Stakeholderoverleg per bespreekpunt samengevat.

Voor de bespreekpunten geldt dat tijdens het Stakeholderoverleg het issue kort werd toegelicht, met de kans voor inbrengers om daarop aan te vullen of te specificeren. Vervolgens werd het voorstel kort toegelicht en kregen alle deelnemers de kans om te reageren. De conclusies zijn per bespreekpunt opgenomen in dit verslag.

Alle overige inhoudelijke en redactionele commentaren nemen we mee in de volgende versie. Ook formuleren we waar mogelijk korter en scherper en halen dubbelingen eruit, maken de structuur nog iets strakker en doen een laatste check op alle getallen.

Hier vindt u de stukken voor het overleg:

<https://www.regiofoodvalley.nl/programma/energietransitie/bibliotheek-1>

Toegevoegde bespreekpunten en mededelingen

Na het welkom en het doornemen van aan- en afwezigen en vervangers, wordt nog een aantal bespreekpunten toegevoegd. Aanvullend aan het bespreekpunt voor hoofdstuk 2 voegt Peter de Haan het punt houtige biomassa toe. Harke voegt het punt burgerforum nog toe. Hierna is de voorgestelde agenda geaccordeerd.

Voor de publieksversie van de RES 1.0 is om samenwerking van de stakeholders gevraagd. Het gaat om eventuele interviews waarvoor betreffende stakeholders individueel worden benaderd. Ingrid geeft de tip burgerforumleden te betrekken om met het concept mee te kijken. Bevestigd wordt dat dit in de planning zit.

Vervolproces

Ralph Kohlmann gaf een toelichting op het vervolproces, zie kader op de volgende pagina. Harke Dijksterhuis suggereert de kaarten in de bijlagen op te nemen zoals ook in de concept-RES. Doel is dat mensen niet terug hoeven te bladeren naar 'oude' stukken.

Vervolgproces Stakeholderoverleg tot 1 juli 2021

In het Stakeholderoverleg van 25 maart worden afspraken gemaakt over afronding van RES 1.0. In deze notitie wordt op hoofdlijnen het voorgestelde vervolgproces geschetst.

Stappen tot 21 april (vrijgave RES 1.0)

31 maart	afronding eindconcept
1 april	laatste gelegenheid voor verbeteringen
2 april	afronding definitieve versie RES 1.0 (excl. bijlagen)
9 april	concept bijlagen gereed ter verificatie
13 april	afronding bijlagen
13/14 april	eerste behandeling in colleges
14-16 april	<i>voorstel: extra Stakeholderoverleg, bespreken voortgang besluitvorming in colleges en achterbannen</i>
16 april	<i>adhesie betuiging niet overheidsstakeholders: steun voor RES 1.0</i>
20 april	afronding publieksversie (tussentijds afstemming met communicatieadviseurs en stakeholders)
20/21 april	besluitvorming in colleges
21 april	vrijgave en perspresentatie RES 1.0

21 april tot 1 juli

eind april	mogelijkheid tot vragen stellen voor inwoners, ondernemers en andere belangstellenden
mei-juni	besluitvorming overheden en achterbanraadpleging overige stakeholders
19 mei	bijeenkomst met raads-, staten- en ab-leden om besluitvorming onderling af te stemmen
27 mei	stakeholderoverleg, over uitwerking uitvoering- en samenwerkingsprogramma en actie punten
30 juni	<i>Stakeholderoverleg, uitkomsten besluitvorming en afspraken uitvoering/ samenwerkingsprogramma</i> <i>inzet: ondertekenen separaat document met afspraken dat de status van een convenant heeft</i>
1 juli	aanbieden RES 1.0 aan NP RES

Beslispunten Hoofdstuk 1

Geen beslispunten.

Conclusie:

- Voorwoord en inleiding akkoord.

Beslispunten Hoofdstuk 2

1. Regionale afspraken over zon op (agrarisch) land

Ingebracht door LTO, Nijkerk, Ede, Burgerforum

Issue: Inwoners en agrariërs zijn geen voorstander van Zon op agrarisch land. Diverse gemeenten hebben hier al beleidskaders voor vastgesteld, die veel overeenkomsten vertonen, maar ook verschillen. In de tekst wordt voorgesteld dit beleid te harmoniseren. Op basis van deze kaders is 230 ha zon op land mogelijk tot 2030 (dit is inclusief ruimte in Scherpenzeel en Rhenen). LTO vraagt om agrarische grond alleen in te zetten als sluitend is onderbouwd dat andere opties volledig worden benut.

- Nijkerk stelt voor om het beleid te maximeren op het huidig vastgestelde beleid in 2030 en dat dit alleen kan worden heroverwogen indien we onder de 0,75 TWh zakken en de mogelijkheden voor wind en zon-op-dak aantoonbaar tot onvoldoende resultaat leiden
- Ede stelt voor om niet te maximeren en alleen op te schrijven dat we de zonneladder toepassen, met daarin een verplichte onderbouwing voordat zon op grond kan worden uitgebreid
- LTO vraagt om steviger teksten omtrent het stringent toepassen van de zonneladder

Voorstel:

- De ruimte in lokaal beleid in Foodvalley voor zon op land tot 2030 is 230 ha, per gemeente uitgesplitst
- Uitgangspunt is dat alle restgronden, zoals stortplaatsen, parkeerplaatsen, zones langs infrastructuur, worden benut, indien dit technisch en financieel mogelijk is; het maximale potentieel is 60 ha o.b.v. landelijke kentallen en gemeenten verwachten op dit moment 23 ha hiervan te kunnen realiseren. Voor 1 juli is uitgezocht of er aanvullende mogelijkheden zijn.
- Het Rijk wordt gevraagd een landschaps/kwaliteitsfonds te financieren om exploitatietekorten voor minder rendabele restlocaties te compenseren.
- Het beschikbaar stellen van landbouwgronden geschiedt op basis toekomstbestendigheid zodanig dat de minst toekomstbestendige landbouwgronden als eerste in beeld zijn. De huidige lokale zonneladders hebben hier criteria voor in deze lijn. LTO zal adviseren over deze richtlijnen.
- Voor zover bovenstaande nog niet is vastgelegd in gemeentelijke kaders, zal dit op korte termijn gebeuren.
- Tot slot zullen alle partijen zich inzetten op het potentieel zon op dak bij boeren zoveel mogelijk te ontsluiten.

Conclusie:

- Stakeholderoverleg neemt vandaag geen besluit over dit issue.
 - o Harmen Hardeman, Sander van 't Foort en Geert Ritsema, formuleren samen met Tjerk Wagenaar een nieuw voorstel dat recht doet aan de richting van het voorstel en in lijn is met de raden.
 - o Eind mei zijn de afspraken met de LTO concreet.

2. Energie in natuur

Ingebracht door Rhenen, Burgerforum, Valleienergie

Issue: In het concept wordt gesteld dat ontwikkeling van energie in beschermde natuurgebieden voor 2030 niet reëel is. Door Burgerforum wordt ingebracht dat dit ondubbelzinnig uitgesloten moet worden. Gemeente Rhenen vraagt juist enige ruimte in NNN-gebieden, in verband met een lopende verkenning in Remmerden.

Voorstel: Handhaven van formulering, met iets meer toelichting. De natuurwetgeving (Wet Natuurbescherming) borgt dat natuurgebieden (Natura2000 en Natuur Netwerk Nederland) en natuurwaarden worden beschermd bij voorgenomen initiatieven. Ook beide provincies hebben regels opgenomen in hun omgevingsverordening. Per saldo maakt dit opwekking complexer. Volledig uitsluiten van deze gebieden kan betekenen dat kansen voor een positieve combinatie van opwek en versterking van biodiversiteit worden gemist.

Conclusie:

- Een nieuw voorstel wordt geformuleerd en afgestemd met Provincie Gelderland, Provincie Utrecht, het Burgerforum, Natuur en Milieufederatie Gelderland, Jolanda de Heer (wethouder gemeente Rhenen), Geert Ritsema (wethouder gemeente Ede).
- Hierin wordt een toelichting gegeven op gebieden die behoren tot Natuurnetwerk Nederland, de grote terughoudendheid die is geboden bij de opwek van energie in NNN-gebieden en de bepaalde typering van natuurwaarde.

Hamerpunt ingebracht tijdens het Stakeholderoverleg:

2.4.3 Houtige biomassa

Ingebracht door Wageningen, Ede, Energie-Nederland

Issue: Houtige biomassa is een overgangsbrandstof in de energietransitie. Peter de Haan, wethouder gemeente Wageningen, geeft aan dat een motie vanuit de raad is aangenomen: geen nieuwe biomassacentrales. Daar is in de regio niet genoeg resthout voor. Dit punt behoeft daarom meer duiding betreffende het soort biomassa en welke biomassacentrales het realiseren. Geert Ritsema, wethouder gemeente Ede, geeft aan daar ook behoefte aan te hebben. Wouter Verduyn, Energie-Nederland, stelt dat er landelijk wettelijke vastgestelde randvoorwaarden zijn voor houtige biomassa en het Planbureau voor de Leefomgeving in december 2020 een strategie voor uitfasering van biomassa heeft gepubliceerd.

Conclusie:

- Peter de Haan en Geert Ritsema leveren een tekstvoorstel en stemmen dit af met Wouter Verduyn.

Beslispunten Hoofdstuk 3

3. Bijdragen naar vermogen

Ingebracht door Nijkerk, Scherpenzeel

Issue: Er zijn verschillen tussen de bijdragen van gemeenten en vragen over de status van de tabel in H3. Dit roept vragen op of alle gemeenten naar vermogen bijdragen. Is het voldoende helder wat die

verschillen verklaart? Met gemeente Scherpenzeel is besproken dat de bijdrage van Scherpenzeel ook in de tabel kan worden opgenomen, mits een helder onderscheid wordt gehanteerd tussen plannen die zeker zijn (al gerealiseerd en pijplijn) en voornemens die nog kunnen afvallen of wijzigen.

Voorstel: Er zijn verschillen tussen gemeenten, ook in de aanloop naar deze RES. Sommige gemeenten waren al langere tijd bezig, anderen zijn pas onlangs gestart met formuleren van beleid. Iedereen draagt naar vermogen bij. Hoofdstuk 3 schetst het voorlopige resultaat daarvan. RES 1.0 is een tussenstand, het proces naar RES 2.0 zullen gemeenten hun voornemens verder concretiseren.

Dit wordt in de tekst geaccentueerd en daarnaast getoond in twee tabellen:

- gerealiseerd/pijplijn per gemeente ; dit is zeker uitvoerbaar
- totaal realisatie / pijplijn + beleid en voornemens per gemeente. De voornemens zijn verschillend in status en kansrijkheid, zoals uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 3.

Conclusie:

- Het voorstel wordt overgenomen met een aantal toevoegingen:
 - De verschillen tussen de bijdragen per gemeente nader verklaren – uitleggen hoe de cijfers tot stand zijn gekomen.
 - Introductie hoofdstuk 3 wordt geformuleerd als een 'brug' tussen hoofdstuk 2 en 3. Hierin uitleggen hoe van uitgangspunten bent gekomen tot het bod.

4. Hoogte van bod en ambitie

Ingebracht door Nijkerk, Veenendaal, FOV

Issue: De cijfers tellen op tot ca. 0,90 TWh. De netbeheerders geven een winstwaarschuwing van 0,2 TWh. Is het dan wel reëel om uit te gaan van een bod van 0,75 TWh? En hoe realistisch is de ambitie van 1,0 TWh als we daarvoor nog veel locaties moeten vinden voor windmolens in de regio en die bovendien ook nog vergund moeten zijn voor 2025. Dit vraagt duidelijkheid wat de ambitie inhoudt, wat de urgentie is en wanneer we op zoek gaan naar locaties. FOV brengt in dat het voor de 55% CO2-reductiedoelstelling nodig is om 1,0 TWh te realiseren. Meer urgentie is vereist.

Voorstel: Handhaven van het bod van 0,75 en richting RES 2.0 de mogelijkheden verkennen voor toegroeien naar 1,0 TWh:

- In hoofdstuk 3 zijn kansen en risico's beschreven om meer voor elkaar te krijgen. 0,75 is realistisch en onder randvoorwaarden haalbaar.
- In de beschrijving in H3 sterker benadrukken dat dit in RES 2.0 keuzes vraagt over potentieel extra windturbines. Daarbij ook beschrijven dat bij 1,0 TWh de ambitie van 55% (ongeveer) wordt gerealiseerd, hoewel dit ook afhankelijk is van ontwikkelingen in andere domeinen.

Conclusie:

- Stakeholderoverleg is akkoord met het voorstel.
 - o Toevoegen: naast zonne- en windenergie worden ook innovaties verkend.

Beslispunten Hoofdstuk 4

5. Lokaal eigenaarschap en zeggenschap

Ingebracht door Renswoude, Veenendaal, Barneveld, Ede, Energie Nederland, Burgerforum, ValleiEnergie

Issue: Diverse mensen geven aan dat de tekst over lokaal eigenaarschap nog vragen en discussie oproept:

- Over de definities van “grootschalig” en van “lokaal”
- Over zeggenschap en de vraag hoe kan worden geborgd dat de opgewekte stroom ook lokaal wordt ingezet
- Over de hardheid van de afspraak: is het een streven, een inspanningsverplichting of meer?
- Over de verhouding tussen regionale afspraken en lokaal beleid met ruimte voor maatwerk

Voorstel: Beleid voor lokaal eigenaarschap wordt lokaal vastgelegd, maar vraagt regionale afstemming over definities, werking en randvoorwaarden. Projectteam scherpt tekst aan op basis van uitkomsten werkgroepen en vooraf afgestemd met in ieder geval Elmar Theune, Wim Werkman, Wouter Verduijn, Geert Ritsema en Marco Verloop en Jolanda de Heer.

Conclusie:

- Stakeholderoverleg is akkoord met het voorstel.
 - o Wijnand Jonkers kijkt mee naar te teksten vanuit zijn expertise.

6. Revolverend fonds (t.b.v. verkenning concrete projecten)

Ingebracht door Renswoude, Veenendaal, Barneveld, Ede, Energie Nederland, Burgerforum, ValleiEnergie

Issue: Diverse mensen vragen zich af hoe de middelen voor dit fonds worden gedekt. Dat is nu nog een open einde in de tekst. Gesuggereerd wordt om aan te haken bij een dergelijks fonds voor energie coöperaties dat de provincies al hebben. De vraag is of dit kan worden ingezet.

Voorstel: Dekking van fonds ambtelijk verkennen en betrekken bij uitwerking samenwerkings- en uitvoeringsprogramma (zie punt 8). Voor 1 juli duidelijkheid (bespreken in SHO).

Conclusie:

- Stakeholderoverleg is akkoord met het voorstel.

- Bestaande fondsen en subsidievoorzieningen van provincie Utrecht en provincie Gelderland (als onderdeel van landelijk ontwikkelfonds) worden hierin meegenomen.
- Regelgeving wordt gecontroleerd op twee punten: 1. De rol die gemeenten kunnen spelen (p. 33): “een actieve rol waarbij gemeente initiatief neemt.” 2. Er moet geborgd worden dat organisaties niet ‘tussen wal en schip’ vallen doordat Regio Foodvalley in twee provincies ligt.

7. Versnelling Zon op daken en expertisecentrum

Ingebracht door Nijkerk, Veenendaal en FOV

Issue: Zon op daken vormt een prominent onderdeel van onze voornemens. Daar waar zich kansen voordoen, moeten ze ook worden gegrepen. Stakeholders doen twee concrete voorstellen om hierin versnelling te organiseren:

- Richting RES 2.0 een Netwerkstrategie Zon op Dak opstellen. Hierin beschrijven we wat er aan netwerkontwikkeling c.q. opslag nodig is om alle mogelijkheden Zon op Dak te benutten (danwel gefundeerd af te wijken). Concreet product dat we ook in onze communicatie-uitingen proactief kunnen inzetten.
- Sluiten intentieovereenkomst en uitwerken businessplan voor energie-expertisecentrum (zie bijlage) dat ondernemers, corporaties en energiecoöperaties helpt met verder versnellen van de energietransitie.

Voorstel: Voor 1 juli beide voorstellen verkennen en indien haalbaar concretiseren in de uitwerking van het samenwerkings- en uitvoeringsprogramma (zie punt 8). Voor 1 juli duidelijkheid (bespreken in SHO).

Conclusie:

- Het voorstel wordt gewijzigd en het Stakeholderoverleg beslist hierover op 27 mei 2021.
 - “Voor 1 juni duidelijkheid [over het voorstel]” in plaats van 1 juli om vaart te maken
 - Een tekst opnemen over het bij elkaar brengen van bestaande landelijke, regionale en lokale initiatieven.

Beslispunten Hoofdstuk 5

8. Vervolgproces / uitvoering

Ingebracht door Provincies Utrecht en Gelderland, Nijkerk, Barneveld, Ede, Veenendaal, Wageningen, Burgerforum, ValleiEnergie, FOV

Issue: met name vanuit de gemeenten wordt aangegeven dat de teksten over uitvoering en vervolgproces nog onvoldragen zijn en verder uitgewerkt moeten worden. Dit raakt diverse organisatorische en financiële vraagstukken binnen de gemeenten. Zij adviseren om het in deze RES

te beperken tot een beschrijving van het voornemen om de komende maanden dit concreet in te gaan vullen, met een duiding op hoofdlijnen van de richting. De opmerkingen richten zich met name op:

- Regionaal vs. Lokaal: hoe zwaar richten we de regionale uitvoeringsorganisatie in?
- Besluitvorming / bestuursovereenkomst: is een bestuursovereenkomst en/of een startnotitie nodig? Hoe voorkomen we onduidelijkheid over status van besluiten?
- Organisatie (Stuurgroep, SHO, ...): handhaven we het stakeholderoverleg, of een (uitgebreide) stuurgroep? Leggen we een verbinding met de Economic Board?
- Middelen: wat kosten de voorgenomen uitvoeringsactiviteiten en is daar budget voor? Waar komen middelen vandaan?

Voorstel: Hoofdstuk 5 sterk inkorten. Daarin heldere stappen opnemen hoe het vervolgproces vorm krijgt. Aankondigen dat samenwerkings- en uitvoeringsprogramma komende maanden verder wordt uitgewerkt binnen de kaders van de RES. Ingrediënten:

- Samenwerking continueren ten minste voor RES 2.0, ontwikkeling netinfrastructuur, monitoring, communicatie ondersteuning
- Organisatie en governance: verkennen opties waaronder uitbreiding stuurgroep, continuering SHO, verbinding aan Economic Board
- Indien dit financiële consequenties heeft: opties verkennen voor financiering overheden ondernemers en netbeheer. Separate besluitvorming in raden en staten

Uiterlijk 1 juli worden daarover afspraken gemaakt in Stuurgroep en Stakeholderoverleg.

Conclusie:

- Het voorstel is geagendeerd voor besluit in het Stakeholderoverleg op 27 mei, met de volgende toevoegingen:
 - o De rol van de Economic Board is één van de opties die in beeld kan worden gebracht
 - o Verkennen van opties voor een regionaal of lokaal burgerforum of burgerpanel
 - o Concrete ijkpunten voor het vervolgproces naar RES 2.0 opnemen (landelijke richtingen worden als vertrekpunt gebruikt). Regionaal commitment borgen.

Besluitvorming

De RES is formeel een “strategische verkenning”, voorbereid in het Stakeholderoverleg waarbij ieder zijn/haar belang heeft ingebracht. De verantwoordelijke overheden wegen alle belangen af en stellen het vast voor 1 juli.

De RES legt niet de onderlinge afspraken en commitment vast. Vandaar stellen we het volgende proces voor:

- Alle niet overheidsdeelnemers SHO ondertekenen een adhesiebetuiging voor de RES voor 20 april.

- Alle deelnemers SHO ondertekenen voor 1 juli een separaat document waarin alle afspraken uit de RES vastgelegd zijn en dat de status van een convenant heeft.

Conclusie:

- Het Stakeholderoverleg geeft aan dat het al een gezamenlijk proces is, inclusief de afspraken die in de RES 1.0 staan. Daar is een adhesiebetuiging niet voor nodig.
- Het projectteam vormt in samenspraak met Nationaal Programma RES een notitie over de vervolgsamenwerking. Daarin wordt ingegaan op de vragen: wat is formeel de status van de RES? Hoe borgen we commitment van de overheidspartijen en niet-overheidspartijen?

Een extra Stakeholderoverleg vindt plaats op 15 april 14.00-15.30 uur om de laatste punten door te nemen.

“Alleen ga je sneller, samen kom je verder!”

Alle informatie over het proces en bijeenkomsten in verschillende gemeenten vindt u op www.resfoodvalley.nl